

GADEHUSE I KØBSTADEN (VARDE MIDTBY)

Det enetages byhus er en bygningstype, der præger mange af Sydvestjyllands ældre købstæder. Bygningstypen er bl.a. kendetegnet ved:

- Grundmurede facader, der fremstår pudsede eller i blank mur.
- Udsmykkede, bearbejdede facader mod gaden og enkle gårdfacader uden dekoration.
- Regelmæssig fagdeling med tofagsvinduer og en enkelt dør mod gaden – eventuelt med port til gård.
- Teglhængte eller skifferbeklædte saddeltage uden udhæng.

Gadehuse er orienteret mod gaden og oftest sammenbyggede i gavlene og adskilt af brandkam. Købstædernes gadehuse er for størstedelens vedkommende opført fra begyndelsen af 1800-tallet og frem til begyndelsen af 1900-tallet, og de er påvirket af såvel lokal byggeskik som af de forskellige arkitektoniske strømninger, der prægede denne periode. Typen kan inden for lokalplanområdet inddeles i to stiltyper:

Det senklassicistiske gadehus

Kendetegnet ved facader med regelmæssig fagdeling, markeret og fremhævet sokkel samt muret eller trukket gesims. Facaderne kan fremstå i blank mur med murværksdekorationer og fremhævede fuger eller være pudsede (evt. med refendfugning) og have enkle facadedekorationer som vinduesindfatninger, udsmykkede brystninger, profilerede sålbænke og lignende. I facaden er regelmæssigt placerede torammede opsprossede vinduer eller korspostvinduer, der kan have opsproset, todelt underramme. Taget er teglhængt eller beklædt med skifer og uden udhæng.

Det historicistiske gadehus

Kendetegnet af facader med regelmæssig fagdeling og en rig brug af facadedekorationer. Facaderne kan fremstå i blank mur med fremhævede fuger, mønstermurværk, formsten eller terrakottadekorationer eller være pudsede og have trukne og støbte dekorationer.

Brogade 8

Bygningerne har ofte markeret sokkel med profileret afslutning, profilerede sålbænke og vinduesindfatninger samt rigt udsmykkede gesimser. I facaden er regelmæssigt placerede, torammede vinduer eller korspostvinduer, der kan have opsproset, todelt underramme. Taget er teglhængt eller beklædt med skifer og uden udhæng.

Anbefalinger:

Facade

De enetages byhuse er særligt sårbare overfor ændringer, der slører eller ødelægger den regelmæssige fagdeling, som er typisk for denne bygningstype – f.eks. blænding eller ændring af oprindelige muråbninger. Facader i blank mur er sårbare overfor ændringer i murværk og fuger som overfladebehandling med tyndpuds eller maling.

Vindue

Bygningerne er sårbare overfor ændring af de bevarede originale vinduer og døre samt overfor ændringer i de oprindelige vinduestyper – herunder rudeglas og beslag.

Tag

På de lave huse, der ligger helt fremme i gadelinjen, er taget en væsentlig del af bygningens arkitektur. Derfor er denne bygningstype særligt sårbar overfor etablering af nye kviste og store tagvinduer. Bygningerne er ligeledes sårbare overfor ændring af tagmaterialer – f.eks. fra tegl til teglimerende pladematerialer eller glaserede tegl og fra naturskiffer til eternitskiffer.

Bygningsændringer og tilbygninger

Bygningstypen, gadehuset ses ofte som en del af en sammenhængende bebyggelse langs gaden. Gadehuset er derfor yderst sårbart overfor bygningsændringer og tilbygninger, da individuelle ændringer og ombygninger vil ødelægge den helhed husene til sammen danner.

Storegade 73